

Vlada Crne Gore
Ministarstvo vanjskih poslova
Uprava za dijasporu
Savjet za saradnju sa iseljenicima

IZVJEŠTAJ O RADU
za 2017. godinu

Podgorica, mart 2018. godine

SADRŽAJ

I	UVODNE NAPOMENE.....	3
II	NORMATIVNO-PRAVNI OKVIR.....	4
III	KONSTITUISANJE SAVJETA ZA SARADNJU SA ISELJENICIMA.....	5
IV	AKTIVNOSTI SAVJETA ZA SARADNJU SA ISELJENICIMA U 2017. GODINI.....	5
	1) Priprema prijedloga Izvještaja o radu Odbora Savjeta i prijedloga Odbora Savjeta za Program rada Savjeta za 2017/2018. godinu.....	6
	2) 2. redovna sjednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima.....	6
	a) Dnevni red.....	7
	b) Zaključci	9
	3. Rad na realizaciji pojedinih Zaključaka sa Druge sjednice Savjeta	11
	3) Izrada i donošenje Strategije Savjeta za saradnju sa iseljenicima za 2018-2020.....	13
	4) Usvajanje Kodeksa ponašanja članova Savjeta za saradnju sa iseljenicima.....	14
	6) Učešće članova Savjeta u Javnoj raspravi o Prijedlogu Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima (“Sl.list CG” 47/2015).....	15
V	PREPORUKE.....	16

PRILOG:

- **Strategija Savjeta za saradnju sa iseljenicima za period 2018-2020**

I UVODNE NAPOMENE

Istorijski gledano Crna Gora spada u red visokomigratornih zemalja mediteranskog bazena. Imajući na umu brojnost crnogorskog iseljništva, koje shodno dostupnim procjenama korespondira nivou aktuelnog stanovništva Crne Gore, kao i brojne stručne, intelektualne, ekonomske i druge potencijale kojima crnogorsko iseljništvo raspolaže, ne iznenađuje rast ukupne svijesti o značaju ovog pitanja za Crnu Goru.

S tim u vezi, vrijedi istaći da su brojne crnogorske iseljeničke zajednice prisutne na svim kontinentima u gotovo svim djelovima svijeta, od država bivših republika-članica Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, preko visoko razvijenih zemalja zapadne Evrope i sjevernoameričkog kontinenta. U sredinama u kojima žive i djeluju crnogorski iseljenici ostvarili su značajne rezultate i stekli društveni ugled i priznanje.

Prepoznajući važnost kvalitetne, sadržajne i obostrano obogaćujuće saradnje sa iseljništvom, odnosno prateći prakse i iskustva sličnih visokomigratornih zemalja, Crna Gora je ovo pitanje uzdigla na nivo najvišeg državnog interesa i brigu o iseljenicima svrstala među vitalne aspekte unutrašnje i vanjske politike. Ujedno, prepoznato je i da je dobro upravljanje i koordinacija sa značajnim iseljeničkim potencijalom, nezaobilazan i konstruktivan faktor ukupnog društvenog i ekonomskog razvoja Crne Gore.

II INSTITUCIONALNI I NORMATIVNO-PRAVNI OKVIR

Obnovom nezavisnosti Crne Gore 2006. godine stvorene su nove prilike i u značajnijoj mjeri, no što je to bio slučaj ranije, prepoznata potreba prilagođavanja oblika i opsega saradnje matice i njenih iseljenika potrebama moderne, suverene i nezavisne države Crne Gore. Posebno, i kao prvi i osnovni korak u cilju uspostavljanja i sprovođenja nove politike prema iseljenicima iz Crne Gore, koji očekivano treba da rezultira unaprijeđenim kulturnim, obrazovnim, ekonomskim, sportskim i drugim vezama sa maticom, ali i unaprijeđenjem brige matice prema iseljenicima, prepoznata je potreba kreiranja odgovarajućeg nacionalnog institucionalnog i normativno-pravnog okvira.

Shodno navedenom, uviđajući da su kvalitetni odnosi i saradnja sa iseljenicima neodvojivi dio unutrašnjeg društveno-ekonomskog razvoja, afirmacije multietničnosti i jačanja građanskog i državnog identiteta Crne Gore, kao i procesa njenih regionalnih, evropskih i evroatlanskih integracija, u proteklom vremenskom periodu došlo je do značajnog institucionalnog jačanja organa koji se bavi ovom problematikom. Naime, dana 01.10. 2013. godine, formirana je Uprava za dijasporu (u daljem tekstu: Uprava) kao organ u sastavu Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija (koja nastavlja tradiciju ranijeg Centra za iseljenike). Nešto ranije, maja 2012. godine, Odlukom o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore uspostavljen je Odbor za međunarodne odnose i iseljenike (ranije - Odbor za međunarodne odnose i evropske integracije).

Dalje, i po mnogo čemu najvažnije, nakon opsežne, sadržajne i inkluzivne konsultacije sa iseljeništvom, usvojen je Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima ("Sl.list CG" 47/2015) (u daljem tekstu: Zakon) kojim se sistemski pristupilo stvaranju preduslova za saradnju sa iseljeništvom.

Usvajanjem Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima stvoren je normativno-pravni okvir za značajno unapređenje saradnje sa iseljeništvom. Ovaj pravni akt prvi je takve prirode u Crnoj Gori.

Namjera zakonodavca bila je urediti ovu veoma značajnu društvenu oblast, te sadržajno i na obostrano koristan način definisati međusobne odnose između iseljenika i iseljeničkih zajednica i udruženja sa jedne strane, i državnih institucija Crne Gore sa druge. U smislu sadržaja Zakona, posebno vrijedi istaći da je Zakon predvidio niz konkretnih rješenja relevantnih pitanja. Naime, Zakon je eksplicitno odredio nosioce saradnje sa iseljenicima. U prvom redu to je Vlada Crne Gore, koja (koristeći ekspertizu, informacije i prijedloge relevantnih organa državne uprave) definiše politiku saradnje sa iseljenicima i usvaja Strategiju saradnje sa iseljenicima (ovo se odnosi na period od 2015 do 2018. godine), kao i Akcioni plan za njenu realizaciju (2016-2018). Izvršno tijelo, koje aktivno sprovodi politiku Vlade Crne Gore u domenu saradnje sa iseljenicima je gore-spomenuta Uprava (za dijasporu) koja djeluje u okviru Ministarstva vanjskih poslova, u okviru svog Zakonom utvrđenog djelokruga.

Pored toga vrijedi istaći da je Zakon predvidio stvaranje uslova za pružanje materijalno-finansijske podrške putem izdvajanja iz Budžeta Crne Gore za aktivnosti koje se odnose na pitanja od značaja i interesa za iseljenika i iseljenička pitanja uopšte, bilo da se ona realiziraju u matici i/ili iseljeništvu. Osim toga Zakonom su uređena i druga relevantna pitanja poput dodjeljivanja nagrada za pojedince i udruženja iz redova iseljenika po raznim osnovama, organizacija dana iseljenika, način vođenja evidencija iseljenika, kao i donošenje više podzakonskih akata koji su u neposrednoj vezi sa odredbama samog Zakona (npr. Pravilnik o uslovima i načinu sufinansiranja projekata i programa iseljenika i njihovih organizacija, Poslovnik o radu Savjeta za saradnju sa iseljenicima, Pravilnik o vođenju evidencija, Pravilnik o dodjeli nagrada istaknutim iseljenicima i organizacijama, itd).

Ipak, i gotovo sigurno, najveće i najznačajnije unapređenje odnosi se na uspostavljanje Savjeta za saradnju sa iseljenicima, kao stalnog savjetodavnog tijela Vlade Crne Gore sastavljenog od predstavnika iseljenika kandidovanih od strane najreprezentativnijih, najorganizovanijih i najuglednijih organizacija crnogorskih iseljenika u svijetu. Savjet čine predstavnici iseljenika i njihovih organizacija (40 članova) i predstavnici državnih organa, institucija, opština i udruženja iz Crne Gore (40 članova). Shodno članu 14. Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, Savjet za saradnju sa iseljenicima je u obavezi da Vladi Crne Gore podnese godišnji Izvještaj o svom radu.

III KONSTITUISANJE SAVJETA ZA SARADNJU SA ISELJENICIMA

U skladu sa Zakonom o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, nakon sprovedene procedure kandidovanja predstavnika iseljenika od strane iseljeničkih udruženja i drugih oblika organizovanog djelovanja, odnosno donošenja Rješenja o imenovanju članova Savjeta za saradnju sa iseljenicima br.08-2095/4, Uprava je organizovala Konstitutivnu sjednicu Savjeta za saradnju sa iseljenicima, koja je održana 27.09.2016. godine u Podgorici. Na navedenoj sjednici, nakon utvrđivanja mandata svih članova Savjeta, usvojen je Poslovnik o radu Savjeta, te izabrano rukovodstvo odnosno predsjednik i potpredsjednici Savjeta. Za predsjednika Savjeta izabran je većinom glasova prisutnih dr Nenad Popović iz Njemačke.¹ Nakon izbora dr Nenada Popovića za

¹ Dr. Popović rođen je 15.11.1967. godine u Kotoru. Specijalista je za ortopediju vilica i vlasnik klinike “Douglas Toll Institut.” Od 2012. godine je gost-predavač na nekoliko njemačkih univerzitetskih klinika u okviru specijalističke nastave, kao i predavač na brojnim kursovima za specijaliste na teme novih metoda liječenja u ortodonciji i bolesti TM zgloba. Nenad Popović je u aprilu 2013. godine izabran u zvanje vanrednog profesora državnog Univerziteta Sao Paulo, kao i privatnog Univerziteta UniMar u gradu Marilia, Brazil. Član je njemačke, evropske, američke i svjetske asocijacije ortodonata. Uporedo sa angažmanom u crnogorskim iseljeničkim organizacijama, dr Popović usmjerava svoje aktivnosti na proučavanje i istraživanje istorije crnogorske dijasporu u Njemačkoj, posebno ka vezama crnogorskog i njemačkog naroda. Autor je eseja “Njemci i Crnogorci.”

predsjednika Savjeta, izabrana su četiri (4) potpredsjednika Savjeta odnosno Sekretar Savjeta. Za potpredsjednike Savjeta izabrani su Boris Popivoda, Edin Latić, Ruždija Jarović i Martin Junčaj. Za sekretara Savjeta izabrana je Elvira Bekteši iz Uprave.

Na prijedlog predsjednika Savjeta (u skladu sa članom 16. Zakona), izabrani predsjednici Odbora Savjeta (ukupno njih 11), koji su naknadno, u okviru utvrđenog roka, dostavili kompletiranu informaciju o sastavu odnosno članstvu svojih Odbora. Za predsjednike odbora izabrani su: Mirko Zečević - Odbor za jačanje kulturnog i državnog identiteta, prof. dr. Milorad Nikčević - Odbor za nauku i prosvjetu, Dejan Šestović - Odbor za sport, Sabrija Vulić - Odbor za informisanje, Mihailo Mandić - Odbor za zaštitu prava i položaja iseljenika, Refik Radončić - Odbor za privredno partnerstvo, Mirza Redžić - Odbor za evropske i evroatlanske integracije, Vladislav Popović - Odbor za pravna pitanja, dr. Slobodan Drakić - Odbor za zdravstvo i zdravstvenu zaštitu, Emira Mustajbašić Ličina - Odbor za ravnopravnost polova i Alex Rohas Božović - Odbor za širenje crnogorske zajednice u svijetu.

IV AKTIVNOSTI SAVJETA ZA SARADNJU SA ISELJENICIMA U 2017. GODINI

Uvažavajući specifičnosti Savjeta, koje se u prvom redu odnose na teritorijalnu rasprostranjenost njegovog članstva, odnosno činjenicu da većina članova žive i djeluju u različitim državama, često i kontinentima, živa aktivnost (članova) Savjeta nastavljena je u 2017. godini. Obilato koristeći mogućnosti koje proizlaze iz rasprostranjenosti i ekonomičnosti savremenih oblika elektronske, pisane i usmene komunikacije, odnosno ostalih društvenih medija, intenzivan rad i saradnja uz redovne međusobne konsultacije realizovani su u prvom dijelu 2017. godine. Posebno vrijedi istaći svakodnevnu komunikaciju elektronskom poštom između nadležnih u Upravi za dijasporu i rukovodstva odnosno članstva Savjeta, odnosno komunikaciju između predsjedavajućih i članova pojedinih odbora Savjeta, u cilju realizacije planiranih aktivnosti.

1) Priprema prijedloga Izvještaja o radu Odbora Savjeta i prijedloga Odbora Savjeta za Program rada Savjeta za 2017/2018. godinu

U cilju kvalitetnog i planskog rada u odborima Savjeta, odnosno realizacije priprema za održavanje 2. sjednice Savjeta za saradnju sa iseljenicima, shodno sveobuhvatnim uputstvima nadležnih u Upravi, predsjednici i članovi odbora Savjeta pozvani su, u direktnoj komunikaciji putem elektronske pošte, da do postavljenog roka (15. juna 2017. godine) dostave prijedloge Izvještaja o radu za 2016. godinu, odnosno prijedloge za Program rada za period 2017-2018 svojih odbora. U cilju preglednosti velike količine materijala, odnosno uniformnosti prezentacije, nadležni u Upravi definisali su metodologiju izrade spomenutih dokumenta.

Aktivnim zalaganjem predsjednika i članova odbora Savjeta, uz nesebičnu i kontinuiranu podršku nadležnih u Upravi, nakon dostave u zadatom roku, sačinjeni su i distribuirani svim članovima Savjeta prijedlozi Izvještaja o radu Odbora za 2016. godinu, odnosno zbirni prijedlog Program rada Savjeta za 2017-2018 (u koji su inkorporirani svi pojedinačni Programi odbora). Spomenuti prijedlozi Izvještaja o radu odbora sadržavali su detaljan opis i informaciju o stepenu realizacije aktivnosti pojedinih odbora, te predstavljali jasan izvor relevantnih informacija o njihovom proteklom radu. Zbirni prijedlog Programa rada Savjeta predstavljao je skup osnovnih pravaca i oblasti od interesa u pogledu budućeg djelovanja svih odobara Savjeta (*de facto* samog Savjeta), te je dostavljen svim članovima Savjeta kao jedan od relevantnih (radnih) dokumenata u periodu koji je prethodio 2. redovnoj sjednici Savjeta.

2) Druga redovna sjednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima održana 28. jula 2017. godine u Podgorici

U pogledu pripreme realizacije 2. Sjednice za saradnju sa iseljenicima, aktivnosti su počele znatno prije održavanja same sjednice. Nadležni u Upravi za dijasporu uložili su značajne napore u cilju blagovremenog i nesmetanog putovanja, dolaska i prisustva članova Savjeta na sjednicu. Imajući na umu broj članova Savjeta, odnosno činjenicu da članovi dolaze iz različitih, često vrlo udaljenih dijelova svijeta, koordinacija svih detalja zahtijevala je značajna ulaganja u pogledu vremena i truda, kao i materijalno-finansijskih ulaganja, te rezultirala tehnički i logistički besprijekornom realizacijom. Troškove organizacije sjednice, troškove puta i boravka članova Savjeta iz reda iseljenika snosi Uprava za dijasporu, a u skladu sa članom 31. Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima.

Druga sjednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima održana je u petak, 28. jula 2017. godine u staroj zgradi Vlade CG u Podgorici, ul. Jovana Tomaševića sa početkom u 09:00h. Nakon svečanog otvaranja sjednice prisutnima su se obratili predsjednik Savjeta dr Nenad Popović, direktor Uprave za dijasporu mr Predrag Mitrović, N.J.E. Princ Nikola Petrović, N.J.E. ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović i N.J.E. Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović. Nakon svečanog dijela sjednice, uvodnim izlaganjem predsjednika Savjeta počeo je službeni/radni dio sjednice Savjeta. Sjednicom je predsjedavao je predsjednik Savjeta dr Nenad Popović, dok su radno predsjedništvo činili potpredsjednici Savjeta: Boris Popivoda, Edin Latić, Ruždija Jarović i Martin Junčaj, kao i sekretar Savjeta Elvira Bekteši ispred Uprave za dijasporu. Sjednici Savjeta za saradnju sa iseljenicima prisustvovalo je 34 člana iz reda predstavnika iseljenika i 25 članova iz reda predstavnika državnih organa, institucija i lokalnih samouprava. Odsustvo na sjednici opravdalo je 6 predstavnika iseljenika i 15 predstavnika državnih organa, institucija i lokalnih samouprava.

a) Dnevni red 2. redovne sjednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima

Red. br.	Naziv tačke	Glasanje (rezultat)
AD1.	Utvrđivanje kvoruma	Konstatovan kvorum za rad i odlučivanje
AD2.	Usvajanje Dnevnog reda	Dnevni red jednoglasno usvojen
AD3.	Usvajanje zapisnika sa konstitutivne sjednice Savjeta	Zapisnik jednoglasno usvojen (uz napomenu Ljuba Radovića da u Zapisniku nije evidentirana njegova rasprava u vezi sa izborom-imenovanjem predsjednika Odbora za jačanje kulturnog i državnog identiteta)
AD4.	Izlaganja ispred Odbora Savjeta (prijedlozi Izvještaja o radu Odbora)	- Odbor za ravnopravnost polova: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za zaštitu prava i položaja iseljenika: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za nauku i prosvjetu: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova, osim jednog uzdržanog glasa (Neven Pajović, član Odbora za nauku i prosvjetu naveo je da treba investirati u budućnost Crne Gore kroz jačanje obrazovne saradnje, otvaranje škola crnogorskog jezika preko kojih se ostvaruje trajna veza matice sa iseljenicima: Prijedlog ing. Nevena Pajovića usvojen je većinom glasova, sa tri uzdržana glasa i tri protiv); - Odbor za sport: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za jačanje kulturnog i državnog identiteta: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za evropske i evroatlanske integracije: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za pravna pitanja: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za informisanje: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za zdravstvo i zdravstvenu zaštitu: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova; - Odbor za privredno partnerstvo: Edin Latić izabran je za predsjednika Odbora za privredno partnerstvo većinom glasova; - Odbor za širenje crnogorske zajednice u svijetu: Izvještaj Odbora usvojen je većinom glasova.

AD5.	- Program rada Savjeta za 2017/2018 godinu (između dvije sjednice) - Strategija Savjeta za period 2018-2020. godina	- pojedinačni prijedlozi Programa rada svih Odbora Savjeta, pripremljeni u periodu koji je prethodio 2. redovnoj sjednici Savjeta za saradnju sa iseljenicima, nakon prezentacije i diskusije, fuzirani su u (zbirni) Program rada Savjeta za 2017/2018. godinu koji je, nakon diskusije, jednoglasno usvojen. - na prijedlog Nevena Pajovića, člana Savjeta iz Velike Britanije, Savjet je donio odluku o izradi Strategije Savjeta za period 2018-2020. Ova strategija ima za cilj da, svojom implementacijom i njenim smjernicama, olakša budući rad Odbora, kao i definisanje dužnosti i obaveza predsjednika i članova Odbora.
AD6.	Prijedlog da država Crna Gora dodijeli Zahvalnice istaknutim pojedincima-iseljenicima za poseban doprinos unapredjenja saradnje Crne Gore sa iseljeništvo i obnovi nezavisnosti Crne Gore - predlagač Vera Kirović, član Savjeta.	Prijedlog Vere Kirović usvojen je većinom glasova, sa jednim glasom protiv.
AD7.	Prijedlog izmjena i dopuna Poslovnika o radu Savjeta za saradnju sa iseljenicima - predlagač Vera Kirović, član Savjeta	Budući da većina članova Savjeta nije bila saglasna sa izmjenama i dopunama postojećeg Poslovnika, Vera Kirović je povukla prijedlog izmjena i dopuna Poslovnika o radu Savjeta.
AD8.	Razno	Uz kompletiranje/popunjavanje članstva u Odborima Savjeta ova tačka iskorištena je za imenovanje Tima za izradu Strategije Savjeta za period 2018-2020 u koju su ušli slijedeći članovi Savjeta: ing. Neven Pajović, Ljubo Radović, Ilir Llazorja, Mirza Redžić, Ismet Ramčilo i Vladislav Popović.
AD9.	Usvajanje Zaključaka Sjednice	Zaključci jednoglasno usvojeni.

Nakon cjelodnevnog rada, ispunjenog kvalitetnim izlaganjima prisutnih članova Savjeta, njihovim sadržajnim diskusijama i korisnim razmijenama mišljenja, radni dio sjednice je završen jednoglasnim usvajanjem Zaključaka.

b) Zaključci 2. redovne sjednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima

Red. br.	Zaključak
1.	Savjet pozdravlja i izražava snažnu podršku prijemu države Crne Gore u redovno članstvo Sjevernoatlantskog saveza (u daljem tekstu: NATO). Članstvo u NATO-u rezultat je odgovorne nacionalne i vanjske politike, kao i dugogodišnjeg predanog i posvećenog rada institucija države Crne Gore. Savjet izražava iskrenu nadu u dinamičniji nastavak uspješnog procesa integracija Crne Gore u Evropsku uniju.
2.	Savjet izražava snažnu podršku realizaciji svih dosadašnjih aktivnosti koje se odnose na jačanje crnogorskog nacionalnog identiteta i veza sa maticom Crnom Gorom putem realizacije kulturnih, umjetničkih, obrazovnih i naučnih, izdavačkih, sportskih i drugih aktivnosti, te poziva nadležne institucije da se još aktivnije uključe u realizaciju istih i pronadu načine za konkretnu, materijalnu podršku njihovoj realizaciji. Savjet posebno ističe značaj uspostavljanja internet stranice posvećene iseljenicima, kao i časopisa koji će se baviti temama od interesa za iseljenike (štampanog i elektronskog).
3.	Savjet poziva Vladu Crne Gore da u cilju očuvanja i njegovanja identiteta i promocije Crne Gore, njene kulture i vrijednosti koje baštini pokrene osnivanje kulturnih centara u iseljeničkim sredinama sa većom koncentracijom iseljenika, a kao prioritet ističe Republiku Srbiju gdje živi veliki broj Crnogoraca koji su izloženi jakoj asimilaciji.
4.	Savjet upućuje prijedlog Ministarstvu kulture i Državnom muzeju na Cetinju da u najkraćem roku izradi elaborat o osnivanju Muzeja crnogorskog iseljeništva. Ova obaveza propisana je Zakonom o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, i vjerujemo potpuno opravdana. Savjet se obavezuje da će animirati sve iseljeničke organizacije i pojedince da pomognu opremanje tog muzeja.
5.	Savjet poziva nadležne insitucije Crne Gore da se aktivno uključe u zaštitu, i gdje je to potrebno, obnovu i obilježavanje crnogorskih istorijskih spomenika u inostranstvu.
6.	Savjet predlaže pokretanje programa stipendiranja mladih, nadarenih studenata post-diplomskih studija humanističkih nauka u inostranstvu, u prvom redu studenta crnogorskog jezika. U tom smislu predlaže se uspostavljanje posebnog fonda za njihovo stipendiranje. Pored toga Savjet sugerise sprovođenje konkretnih mehanizama saradnje visokoškolskih i drugih obrazovnih ustanova u Crnoj Gori sa etabliranim naučnicima iz iseljeničkih zajednica.
7.	Savjet izražava snažnu podršku uspostavljanju “škola crnogorskog jezika” odnosno “škola na jezicima svih naroda iz Crne Gore” u svijetu - sprovođenju, modernizaciji i realizaciji programa dopunske nastave za djecu iseljenika, koji će uz osiguranje njihove sadržajne i nastavne uniformnosti biti prilagođeni obrazovnim sistemima zemalja u kojima žive. Savjet poziva Vladu CG i sve nadležne u Crnoj Gori, da sistemski riješi pitanje organizacije ovih škola odnosno organizacije dopunske nastave za djecu iseljenika, a sve u cilju očuvanja i njegovanja trajnih kulturno-obrazovnih i jezičkih veza sa maticom Crnom Gorom i umanjenja neželjenih asimilacijskih procesa među najmlađom iseljeničkom populacijom.
8.	Savjet ističe potrebu liberalizacije uslova za sticanje i zadržavanje crnogorskog državljanstva propisanih Zakonom o crnogorskom državljanstvu za iseljenike i članove njihovih porodica, kao i njihove potomke. U tom smislu Savjet je donio odluku o podnošenju amandmana na Zakon o crnogorskom državljanstvu koji bi glasio: “Građanin koji je imao crnogorsko državljanstvo u vrijeme preseljenja u drugu državu, i

	<i>koji je u toj državi legalnim boravkom od najmanje deset godina dobio njeno državljanstvo, ima pravo da zadrži crnogorsko državljanstvo bez obzira da li je Crna Gora sa tom državom potpisala bilateralni ugovor o dvojnomo državljanstvu ili ne.”</i>
9.	Savjet poziva nadležne organe države Crne Gore da potvrde stečena međunarodna prava odnosno konvencije koje je Crna Gora imala u državno-pravnim okvirima SFRJ i državne zajednice Srbije i Crne Gore, s obzirom da je navedenim pravima sukcesor Republika Srbija, a državnim organima Crne Gore je blagovremeno ostavljena mogućnost da se o istim izjasne.
10.	Savjet poziva sve nadležne institucije Crne Gore da aktivno rade na poboljšanju klime i opštih uslova za investiranje. Uz poštovanje pozitivnih pravnih propisa i promovisanje načela nediskriminacije, modeli za aktivno i povlašćeno privlačenje investicija iseljenika treba da budu uspostavljeni, ali i promovisani iseljeništvu.
11.	Savjet poziva sve nadležne institucije Crne Gore da se aktivno uključe u rješavanje pravno-statusnih pitanja iseljenika, posebno u domenu liberalizacije procedura za regulisanje pitanja penzijskog osiguranja, ostvarivanje zdravstvene zaštite, kao i bračno-državlanskog statusa iseljenika i njihovih partnera.
12.	Savjet poziva nadležne institucije države Crne Gore na veću transparentnost u procesu imenovanja počasnih konzula, kako bi se osigurala značajnija uključenost iseljeničkih organizacija u proces njihovog imenovanja.
13.	Savjet podržava nastojanja i konkretne aktivnosti nadležnih institucija države Crne Gore koje preduzimaju na planu sticanja međunarodnog koda (code) za crnogorski jezik.
14.	Savjet poziva nadležne organe države Crne Gore da razmotre potpisivanje protokola o zdravstvenoj saradnji sa medicinskim institucijama iz država u kojima žive etablirani medicinski eksperti crnogorskog porijekla, a sve u cilju uvećanja kvaliteta zdravstvene zaštite u Crnog Gori.
15.	Savjet aktivno podržava rodnu ravnopravnost u svom djelovanju, te poziva sve iseljeničke organizacije na sprovođenje i promociju politike jednakosti polova i rodne ravnopravnosti u konstituisanju i radu rukovodećih organa iseljeničkih organizacija, odnosno ravnopravno učešće u realizaciji programskih aktivnosti takvih organizacija.
16.	Savjet poziva na aktivnu upotrebu informaciono-komunikacijskih tehnologija među iseljeničkom populacijom, kao jeftinog i široko-dostupnog sredstva saradnje i razmjene informacija. Savez ističe značaj upotrebe društvenih mreža i medija u realizaciji programskih aktivnosti kako Savjeta, tako i iseljeničkih organizacija.

Po donošenju zaključaka sa Druge sjednice Savjeta za saradnju sa iseljenicima, održana je press konferencija na kojoj se predstavnicima crnogorskih medija obratio predsjednik Savjeta za saradnju sa iseljenicima dr Nenad Popović iznoseći informacije o održanoj sjednici, obrađenim temama i usvojenim zaključcima.

Vladi Crne Gore dostavljen je Zapisnik sa Druge redovne sjednice Savjeta, kao i Izvještaj o radu Savjeta i Program rada Savjeta u 2017/2018 godini.

3. Rad na realizaciji pojedinih Zaključaka sa Druge sjednice Savjeta

Kao što se čitanjem samih Zaključaka može primijetiti, najveći „problemi“ iseljenika su: potreba organizacije dopunske nastave u inostranstvu, liberalizacija Zakona o crnogorskom državljanstvu, regulisanje pitanja penzijskog osiguranja, ostvarivanje zdravstvene zaštite i bolje povezivanje i informisanje na relaciji matrica i dijaspora.

Iako je Savjet savjetodavno tijelo Vlade Crne Gore i njegovi Zaključci nijesu obavezujući za Vladu Crne Gore, cijenimo da je razlog osnivanja Savjeta bila potreba osluškivanja naših problema i potreba i želja da se istima na odgovarajući, vremenu i okolnostima primjeren, način odgovori.

Savjet je proslijeđujući Zaključke sa Druge redovne Sjednice upoznao Vladu Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova i Upravu za dijasporu sa najvažnijim pitanjima na koje matična zemlja treba da obrati pažnju u dijelu saradnje sa iseljeništvom.

Naša očekivanja su da nadležni organi, a time i Vlada Crne Gore, u daljem osmišljavanju politike saradnje sa dijasporom uzme u obzir ova pitanja i iznadje modalitete za njihovo rješavanje.

Ipak, Savjet je odlučio da pojedina pitanja dostavi nadležnim organima i to:

- Pitanje regulisanja penzionog osiguranja iseljenika iz Crne Gore;
- Pitanje ovjere dokumenata iseljenika iz Crne Gore;
- Postupak priznavanja državljanstva članovima porodica koji imaju bračnog druga crnogorskog državljanina;
- Iseljeničke knjižice (odgovor-UzD);
- Tretman iseljenika tokom boravka u Crnoj Gori;
- Inicijativa da se našim iseljenicima omogući da koriste svoje biračko pravo;
- Pitanje zdravstvenog osiguranja naših iseljenika tokom boravka u Crnoj Gori;
- Mogućnost carinskih olakšica za iseljenike;
- Imenovanje počasnih konzula;
- Zaštita kulturnih, istorijskih i materijalnih spomenika;
- Kodeks ponašanja diplomatskih predstavnika;
- Zaštita od krivotvorenja crnogorske istorije putem interneta i posebno Wikipedije;
- Organizacija škola i kurseva jezika u inostranstvu;
- Osnivanje muzeja iseljeništa;
- Prikupljanje i publikovanje materijala o značajnim ličnostima iz iseljeništa.

Sva pomenuta pitanja proslijeđena su nadležnim organima uz posredovanje Uprave za dijasporu.

Na sva pomenuta pitanja smo i dobili odgovor, pa je tako: MUP odgovorio da nije planirana izmjena Zakona o crnogorskom državljanstvu, ali i da će obavijestiti Upravu ukoliko se bude radilo na izmjeni i dopuni važećeg Zakona; Fond PIO informisao o postojanju sporazuma o socijalnom osiguranju sa određenim zemljama koji korisnicima omogućavaju korišćenje prava

iz sporazuma; Fond PIO odgovorio je i na upit o penzijsko-invalidskom osiguranju, ukazao na postojanje sporazuma kojima se reguliše i ova oblast i ponudio pomoć u rješavanju svakog pojedinačnog slučaja; Fond zdravstva ukazao na postojanje ugovora o međunarodnom osiguranju sa određenim zemljama, kao i na prava koja se iz istih mogu crpiti; Ministarstvo finansija informisalo o postojećim carinskim olakšicama; Ministarstvo kulture prenijelo nadležnost na Narodni muzej (odgovore nadležnih organa posjeduje Savjet); Ministarstvo pravde u vezi ovjere dokumenata uputilo na zaključivanje bilateralnog ugovora; Ministarstvo rada informisalo o primjeni 25 bilateralnih sporazuma o socijalnom osiguranju; Ministarstvo vanjskih poslova informisalo o proceduri imenovanja počasnih konzula; Uprava za dijasporu informisala o načinu i upotrebnoj vrijednosti iseljeničke knjižice.

Ipak, cijenimo da većina organa nije shvatila cilj dopisa koji smo uputili, a to je stalna potreba organa Crne Gore da vode računa o zaštiti interesa iseljenika u dijelu obrade pitanja iz svoje nadležnosti, kao i unaprijeđenju saradnje sa dijasporom.

U tom smislu Savjet će se u budućnosti zadržati na svojoj nadležnosti propisanoj Zakonom o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, a to je učešće u kreiranju Strategije saradnje sa iseljenicima i Akcionog plana njene realizacije u okviru koje će nastojati da tretira sva prepoznata pitanja i potrebe iseljenika.

4) Izrada i donošenje Strategije Savjeta za period 2018-2020.

Shodno opštim smjernicama, konstatovanim na 2. Redovnoj sjednici Savjeta za saradnju sa iseljenicima, pod vođstvom Nevena Pajovića, člana Savjeta iz Velike Britanije, Tim za izradu Strategije Savjeta za saradnju sa iseljenicima počeo je sa radom.

Strategija Savjeta za saradnju sa iseljenicima Crne Gore zamišljena je kao dokument kojim se uspostavljaju smjernice i projekcije za dalji rad. Svi članovi Savjeta su bili obaviješteni putem elektronske pošte o radu na izradi strategije i svim članovima je bila pružena mogućnost učešća u izradi. Predsjednici pojedinih odbora Savjeta imali su, prirodom svog položaja obavezu da evaluiraju i popune dokument pod nazivom “Dokument o razvijanju i implementaciji strategije Savjeta za period od 2018-2020.” Taj dokument je sadržavao sljedeće definicije: Misija odbora, vizija odbora, ciljevi odbora, SWOT analizu (snage, slabosti, šanse i prijetnje) i naziv svih aktivnosti pojedinih odbora za srednjoročni period do 2020 godine.

Kao rezultat rada do utvrđenog roka kompiliran je dokument Strategije Savjeta za saradnju sa iseljenicima u čijoj su izradi, putem dostave svojih odgovora, odnosno prijedloga, učestvovali svi odbori Savjeta, osim dva.

Strategija Savjeta konstatuje da: “Savjet u svome radu treba da predstavlja *jedinstveni front djelovanja njegovih članova u Crnoj Gori i u iseljeništvu*, odnosno *organizaciju* čiji su ciljevi: objedinjavanje rada svih iseljeničkih društava iz Crne Gore u svijetu, iznalaženje rješenja za kontinuirani napredak iseljenika iz Crne Gore na svim poljima u radu sa iseljenicima.”² Pored toga, Strategija prepoznaje da “Odbori uz predsjedništvo Savjeta predstavljaju primarne nosioce rada Savjeta. Oni su ključni organi u implementiranju kako svojih strategija, tako i strategije Savjeta. U odborima je neophodno da budu uključeni članovi Savjeta iz Crne Gore kako bi se postizali što bolji rezultati. Ovim putem ih pozivamo da se uključe u rad odbora ukoliko to već nijesu uradili, a istovremeno i predsjednike odbora da se obrate relevantnim članovima i pozovu ih da se priključe.”³

U cilju kontinuiranog usavršavanja i praćenja njene implementacije predloženo je uspostavljanje Savjetodavnog tijela za strategiju u okviru Savjeta za saradnju sa iseljenicima. “Ovo tijelo bi trebalo biti formirano od najuglednijih građana iz Crne Gore, kao i iz redova iseljenika. Odabir bi bio po objektivnim kriterijumima: znanje, ugled, uticaj itd. Ti ljudi bi mogli biti članovi Savjeta ili biti izvan njega i mogu biti pozvani da se priključe radu tijela. Time bi se takođe otvorila vrata stručnjacima i naučnicima iz Crne Gore, bilo da žive u njoj ili van njenih granica.”⁴

Pored toga vrijedi istaći da je (prijedlog) Strategije Savjeta sa saradnju sa iseljenicima je u saglasnosti sa temeljnim dokumentima Vlade Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova u pogledu saradnje sa dijasporom. Preciznije, Strategija Savjeta za saradnju sa iseljenicima usaglašena je sa Strategijom saradnje sa iseljenicima za period 2015-2018. i Akcionim planom realizacije Strategije saradnje sa iseljenicima.

5) Usvajanje Kodeksa ponašanja članova Savjeta za saradnju sa iseljenicima

Članovima Savjeta, na upoznavanje i elektronsko usvajanje shodno odredbama Poslovnika o radu Savjeta, dostavljen je putem elektronske pošte (prijedlog) Kodeksa ponašanja članova Savjeta za saradnju sa iseljenicima (u daljem tekstu: Kodeks).

Predloženi Kodeks osmišljen je kao praktičan dokument koji sadrži relevantne standarde i uputstva, a u cilju pružanja pomoći svim članovima Savjeta za saradnju sa iseljenicima da se ponašaju u skladu sa politikom saradnje Crne Gore sa iseljenicima, svim važećim zakonima, propisima i standardima koji važe i za državne službenike i namještenike, a koji se indirektno mogu primijeniti i na članove Savjeta, kao stalnog savjetodavnog tijela Vlade Crne Gore.

² Strategija Savjeta za period 2018-2020 (obrađivač i autor ing. Neven Pajović);

³ Ibid

⁴ Ibid

Kodeks sadrži jasna uputstva u pogledu zaštite ugleda Savjeta, poštovanja integriteta i dostojanstva iseljenika i građana Crne Gore, načina ponašanja u javnim istupima, postupanje sa informacijama, standarde odjevanja i elektronske komunikacije, kao i kriterijume za utvrđivanje povrede Kodeksa i mjere u slučaju istih. Nakon razmatranja (prijedloga) Kodeksa, uz nekoliko komentara putem elektronske pošte dostavljenih u ranije utvđenom roku (18. decembar 2017. godine), po usvajanju, Kodeks je stupio na snagu.

6) Učešće članova Savjeta u Javnoj raspravi o Prijedlogu Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima ("Sl.list CG" 47/2015)

Predsjednik Savjeta imenovan je za člana Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima. Aktivno je učestvovao i dao doprinos radu na izmjenama i dopunama važećeg Zakona, naročito vodeći računa o interesima iseljenika, problemima sa kojima se najčešće srijeću i očekivanjima u dijelu saradnje sa matičnom državom. Nakon što je Radna grupa za izradu Prijedloga Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima sačinila početnu verziju pomenutog prijedloga, putem diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore u svijetu, odnosno putem internih kanala komunikacije Uprave za dijasporu i Savjeta, članovi Savjeta pozvani su da se aktivno uključe u proces Javne rasprave o izmjeni i dopuni spomenutog Zakona. U cilju definisanja najboljih zakonskih rješenja koja će afirmativno uticati na kvalitet saradnje iseljeničtva sa maticom Crnom Gorom, članovi Savjeta dali su značajan doprinos tokom Javne rasprave. Putem konkretnih prijedloga, dostavljenih direktno Upravi za dijasporu, odnosno putem temeljito obrazloženih, kvalitetnih prijedloga izmjena i dopuna pojedinih odredbi, dostavljenih tokom sastanaka u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u svijetu, članovi Savjeta aktivno su uzeli učešća u ovom procesu.

Vrijedi istaći da je osnovni prijedlog izmjene i dopune Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima sačinjen u cilju poboljšanja određenih formulacija ili oblasti u pozitivnom Zakonu. Naime, postupak za izbor, imenovanje odnosno razriješenje članova Savjeta, kriteriji koje iseljenička udruženja moraju zadovoljavati prilikom kandidature člana Savjeta, odnosno preciziranje načina selekcije i finansiranja programskih aktivnosti iseljeničkih udruženja, samo su neke od značajnih oblasti u kojima se željelo postići poboljšanje. Očekivano je skoro usvajanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima.

V PREPORUKE

Shodno zaključcima 2. redovne sjednice Savjeta za saradnju sa iseljenicima, u periodu nakon održavanja sjednice aktivno se pristupilo izradi Strategije Savjeta za period 2018-2020. Zamišljena kao sveobuhvatan, temeljan dokument, kreiran od strane samih članova Savjeta, uz koordinaciju predsjednika Odbora, Strategija predstavlja set relevantnih smjernica odnosno preporuka za rad Savjeta u periodu do 2020. godine. Njom se definišu oblasti, teme ali i konkretni prijedlozi projekata i aktivnosti koje je, po mišljenju članova Savjeta, nužno implementirati u cilju punog ispunjavanja uloge Savjeta. Shodno tome, Strategija, koja se nalazi u prilogu, može se smatrati i kao kompilacija preporuka Savjeta.

Osim toga, po mišljenju Savjeta očekivanim izmjenama i dopunama Zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima stvaraju se jasni uslovi za pružanje konkretne materijalno-finansijske podrške (putem izdvajanja iz Budžeta Crne Gore) programskim aktivnostima iseljeničkih udruženja. Savjet vidi i prepoznaje ova nastojanja kao značajan element saradnje između matice Crne Gore i iseljeništva.

Dalje, u pogledu administrativno-tehničke i institucionalne konfiguracije Uprave, a u cilju povećanja efektivnosti i ekonomičnosti rada Savjeta, po mogućnosti potrebno je unijeti određene izmjene. S tim u vezi, očekujući uvećan opseg djelovanja Savjeta u narednom vremenskom periodu, bilo bi korisno sagledati mogućnosti za dodatno kadrovska jačanje Uprave.

Pored toga, kako bi se osiguralo redovnije, direktno učešće svih članova Savjeta u radu Savjeta, predlaže se uspostavljanje savremenijih informatičko-komunikacijskih uslova u Upravi, u cilju koordinacije i realizacije redovnih (jednom ili dva puta u dvomjesečnim periodima), audio-vizuelnih (tj. elektronskih radnih i/ili konsultativnih sjednica Savjeta, shodno odredbama Poslovnika o radu istog. Ove izmjene bi mogle biti korisne u cilju mogućeg ekonomičnijeg rada Savjeta (smanjenje izdvajanja za putne i druge troškove itd.).

dr Nenad Popović
predsjednik Savjeta